

Akşemseddin

Uluslararası İnsan, Toplum, Spor Bilimleri

Sempozyumu

Tam Metinleri

Editörler

Faruk Yamaner – Sami Baskın

Yayın No.: 06

ISBN: 978-605-81236-5-6

Yayımlanma tarihi: 15 Ekim 2018

Uluslararası İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Sempozyumu Tam Metinleri

Editörler: Faruk Yamaner - Sami Baskın

Yayıncılık Sertifika No: 77535

Genel Yayın Yönetmeni: Sami BASKIN

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

1. Basım, Elektronik Kitap (Çevrim içi /Web tabanlı)

210 x 297 mm

Kaynakça var, dizin yok.

ISBN 978-605-81236-5-6

1. İnsan, Toplum, Spor 2. Sempozyum 3. Tam metin kitabı

PDF yayın

Yayımlanma adresi: www.isscongress.org

İÇİNDEKİLER

Türk Atasözleri Ve Deyimlerinde Kadınlı İlgili Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları	1
Bir Söylem, Kültür Ve İdeoloji Nesnesi Olarak Arabesk Müzik	9
Sefalet Endeksi Ve Türkiye Ekonomisi	14
Dijital Dünyanın Vergilendirilmesi	18
Ulusal Basın Ekseninde Atatürk'ün Naaşının Anıtkabir'e Nakli Ve Demokrat Parti Dönemindeki 10 Kasım Anma Törenleri (1953-1960)	30
2019 Yılı Mahalli Seçimlerine Giderken Kalkınma Planlarında Yerel Yönetim Politikalarının Değerlendirilmesi	49
Acil Serviste Şiddet Yönetimi	57
Akademik Beklentilere İlişkin Stres Düzeyi: Spor Lisesi Ve Diğer Liseler	62
Azınlık Hakları Kapsamında Kosova'da Bugünkü Durum	67
Kuantum Öğrenme Modeli'nin Öğrencilerin 'Maddenin Değişimi' Ünitesindeki Akademik Başarılarına Etkisi	82
Kuantum Öğrenme Modeli İle Fen Öğretiminin 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi	88
Alerjik Hastalıklar Ve Disorder Proteinler	96
Alternatif-Nükleer Enerji Kullanımı Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Abd Ve Çin Uygulaması	102
Özel Gereksinimli Çocukların Annelerinin Sosyal Destek Kaynakları	109
Ceviz Yetiştiriciliğine Dönük Tarımsal Projelerin Hazırlanması Ve Bankalar Tarafından Değerlendirilmesi	119
7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu İle İşe İade Davalarında Yapılan Yasal Düzenlemeler	134
Türkiye Türkçesi Konuşurlarının İyi İnsan Algısı	142
Türk Müziği Bestecilerine İlham Vermiş Bir Şair: Mehmet Erbulan	153
Çorum Türkülerinin Metaforik Analizi	165
Dil, Algı Ve Anlam: <i>Giyāh</i> Kavramının Türk Bilişindeki Yansımaları	169
DeneySEL Olarak Alkolik Karaciğer Hasarı Oluşturma Modelleri	174
Ekonomi Politika Belirsizliği Ve Reel Çıktı Düzeyi İlişkisi: Ab Ülkeleri Üzerine Bootstrap Rolling Window Nedensellik Testi	178
Ergenlerde Okul Dışı Spora Katılım Ve Sosyal Dışlanma	185
İskilip (Çorum) Camilerinde Yer Alan Ahşap Süslemeleri Üzerine Bir Araştırma	191
Gelir Vergisi Perspektifinden Bedavacılık Oranı İle Yönetişim Faktörleri Arasındaki İlişki: 41 Ülke Üzerine Kanıtlar	199
E-Maliye Uygulamaları Ve Vergi Maliyeti Açısından Analizi	205
Eski Çağ Mısır Uygarlığında Bazı Sporların Ve Koşu Etkinliklerinin Görselleri	212
Eski Çağlardaki Boks Görselleri Ve Yazıtları Üzerine Yorumlar	220
Kur'an Bağlamında Etkili İletişimde Sevginin Rolü	231
Fıkralarının Yapısal Analizi: Fıkra İncelemesine Yönelik Model Tasarımı	234

Patoloji Laboratuvarında Doku İşlemi Sırasında Kullanılan Solüsyonların Çalışan Sağlığına Kısa Ve Uzun Dönemli Etkileri	238
Hitit'lerde Kullanılan Ritim Çalgıları	244
<i>I</i> Kelimesi Üzerine	253
Yıllara Yaygın İnşaat Ve Taahhüt Firmalarının Kredi Taleplerinin Bankalar Tarafından Değerlendirilmesinde Öne Çıkan Hususlar	260
Bir Ortak Kullanım Tesisinde Kalite Yönetim Sistemi Uygulaması.....	276
Correlation Analysis With Determination Of Relation Between Yield And Yield Characteristics Of Some Bread Wheat Varieties	282
Sınıf İçi Eğitimde Korku Ve Ümit Dengesi	286
Köy Yaşamının Analizi: Kavramsal Bir Model Geliştirme.....	291
Kronik Mekanik Bel Ağrılı Hastalarda Enterferansiyel Akımının Vakum Elektrot İle Uygulanmasının Ağrı, Yaşam Kalitesi, Depresyon, Fiziksel Performans Ve Kinezyofobi Üzerine Etkisi.....	295
2014 Rusya - Batı Gerilimi Ve Rusya Ekonomik Krizi'ne Bakış.....	304
Akşemseddin Divanından Örnekler -II-	308
Akşemseddin Divanından Örnekler -III-.....	315
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ders Çalışma Düzeylerinin Analizi: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği	324
Türkiye'de Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Uygarlık Kavramının Yeri.....	336
İngiltere'de Müslüman Göçmen Topluluklar	342
Augustinus'ta Zihinsel Zaman	351
Spor Eğitimi Ve Sedanter Öğrencilerde Beden İmajlarını Algılama Durumu.....	355
Serbest Zamanı Anlamak Demek Serbest Zamanı İyi Yönetmek Midir?	359
Kadına Karşı Şiddeti Engelleyen İslam Aile Hukukundaki Hükümler	362
Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notu İle Piyasa Değeri Arasındaki İlişki Ve Bist'de Bir Uygulama.....	371
Eğitim Bilişim Ağı (Eba) Destekli Fen Etkinliklerinin Öğrencilerin Fen Dersine Yönelik İlgilerine Etkisinin Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesi	381
Moda Turizmi: İstanbul Alışveriş Festivali Örneği.....	387
Modanın Politik Bir Araç Olarak Rolü: Abd Seçim Reformu Örneği	390
Batı Sanatında Cennet Ve Cehennem Tasvirleri.....	394
Türkçe Öğrenen Arap Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarındaki Biçimbilgisel İstem Yanlıları.....	401
Spor İşletmelerinde Örgütsel İklim İle Verimlilik İlişisine Ait Bir Alan Araştırması	419
Sürrealizm Akımı Ve Öncü Sanatçıları.....	428
Alman Ekspresyonizmde Ernst Ludwig Kirchner Ve Eserleri.....	438
İskilip (Çorum) Camilerinde Yer Alan Hat Yazılarının Ve Çini Süslemelerinin Özelliklerinin İncelenmesi, Sanat Psikolojisi Açısından Ele Alınması	446
Determination Of Yield And Quality Of Some Bread Wheat Cultivars In Samsun-Havza Conditions.....	456

AUGUSTİNUS'TA ZİHİNSEL ZAMAN

Feyza CEYHAN ÇOŞTU

GİRİŞ

Zamanın ne olduğu ve nasıl bir şey olduğu meselesi, hem felsefe dünyası içerisinde hem de bir fizik meselesi olarak bilim dünyası içerisinde tartışılmış temel konulardan biridir. Zamanın doğrudan deneyimlenmeyen bir olgu oluşu, bu meselenin çözümünün zorluğunu da beraberinde getirmektedir. Tüm bu zorluğa rağmen zaman üzerine felsefe tarihinde düşünmeyen filozof yok gibidir.

Felsefe tarihinde zaman konusu belli sorular çerçevesinde tartışılmıştır. Bu sorulardan belki de en önemlisi, zamanda bir başlangıç ve bir son olup olmadığı meselesidir. Aslında bu soru, zamanın yaratılıp yaratılmadığı sorusu ve dahi zamanın bağlantılı olduğu düşünülen evrenin bir başlangıç ve sonunun olup olmadığı sorusu ile ilgilidir. Eskatolojik yaklaşımlar bir yana, bu konu, aynı zamanda bilim dünyasının da zamanla ilgili temel aldığı soruların başında gelir. Fizik dünyasının buna vereceği cevabın, felsefe dünyasının zaman problemini de yönlendirdiği bir gerçektir. Bu soruyla bağlantılı olarak yine felsefe dünyasında 'zamanın nasıl ilerlediği yani düz bir çizgi şeklinde mi yoksa döngüsel bir ilerleyişi mi olduğu sorusu da tarihsel süreçte karşımıza çıkmaktadır. Yine 'zamanın gerçekliği' problemi oldukça tartışılmıştır. Zamanın bir gerçekliği olduğundan hareketle nesnel/fiziksel zamanın tartışılması ve yine bu bağlamda zamanın insan yaşamının bir gerçekliği olduğundan hareketle ve insan zihninin deneyimlemesi sonucu varlığını hissettiğimiz bir olgu olması nedeniyle de konuşulan öznel/ zihinsel zaman konusu, zaman felsefesine baktığımızda karşımıza çıkmaktadır.

İnsan yaşamını göz önüne aldığımızda zamanın nasıl bir şey olduğunun anlaşılmasının zorluğunun, zamanın bizzat kendisine şahit olamayışımızdan kaynaklandığını; zamanın etki ettiği olay ve durumlar üzerinden zamanı dolaylı yoldan anladığımızı görüyoruz. Onun varlığını evren ve evrendeki hareket üzerinden tecrübe ediyoruz. Bu durum felsefe tarihinde de, zamanla ilgili tartışmalarda, zamanın anlatımının, mekan ve mekanda gerçekleşen hareket üzerinden yapıldığını görmekteyiz. Nitekim Antikçağ filozofları da zamanı böyle anlatmışlardır. Bu tartışmaya en önemli katkıyı sağlayan Aristoteles'tir. Çünkü Aristoteles'in, zamanı, fizik dünyanın bir meselesi olarak görmesi ve hareket ve mekanla beraber anlatması, zamanın bir gerçekliğinin olduğunun ve fakat mekandan bağımsız, ayrı bir varlığının olmadığı sonucuna götürmüştür (bkz. Ceyhan Çoştı, 2018)

Aristoteles'in zamanı anlatışı fizik dünya gerçeklerinden bağımsız değildir. Zamanla ilgili fizik dünyanın doğal gerçeklerinden yola çıkar ve zaman konusunu ele alışı, değişim/devinim üzerinden başlar. Zamanın devinim olmayacağı gibi, değişim ve devinimden de bağımsız olmadığını anlatır (Aristoteles, 2012: IV, 218b 5- 30).

Aristoteles, zamanın hem devinimle bağlantısı hem de devinimden başka bir şey olduğu noktasındaki tespitinden sonra şu soruyu sorar: O halde 'Zaman, devinimin nesidir?'. Bizler devinim ve zamanı aynı anda algılıyoruz. Karanlıkta veya bedensel bir etkiye uğramıyorsak bile ruhta bir devinim olduğundan dolayı, belli bir zamanın geçtiğini fark ediyoruz. Bu durum, bir devinimle beraber düşünülür. Dolayısıyla zamanın da devinime ait bir şey olması zorunludur.

Devinen nesne bir şeyden bir şeye doğru devinir. Yani bir süreklilik vardır. Bu süreklilikte de 'önce' ve 'sonra', bir yer içinde dizilişe sahiptir. Birinin ötekini izlemesinden dolayı 'önce' ve 'sonra' zamanda da vardır. Devinimi 'önce' ve 'sonra' açısından belirleyerek

saptadığımızda, zamanı da anlıyoruz. Yani devinimdeki bu öncelik sonralığı algılamamızla, zamanın da geçtiğini söylüyoruz. Bu önce ve sonra aslında iki an'a tekabül eder dersek, zamanın ilerlediğini söyleriz. Ama an'ı tek olarak algılasak o zaman, zaman geçmemiş gibi görünür. Dolayısıyla bir devinim de yoktur orada. Önce ve sonrayı algılamamız, zamanın geçtiğini duyumsatır bize. O halde zaman, *önce ile sonraya göre devinimin sayısıdır* (Aristoteles, 2012: IV, 219a 1).

Aristoteles'in bu tanımı fizik dünyada bir zaman gerçekliğinin anlatılması bakımından önemlidir. Aristoteles'in devinimle bağlantılı bu tanımı, kendisinden sonra gelen düşünürlerinde fiziksel/nesnel zaman tanımlarını oldukça etkilemiştir. Fakat Aristoteles'in zamanı fizik dünyadan hareketle anlatışı ve doğa üzerinden felsefesini oluşturması, insan faktörünü tamamen dışarıda bırakmayı gerektirmez. Aristoteles, zamanı evren gerçeği olarak anlatsa da bu gerçeği fark eden bir zihin varlığının olmasının zorunluluğundan da bahseder. Onun bu tutumu zamanın öznel yönünü de vurgulaması açısından önemlidir.

Ona göre zaman bir gerçeklik olarak vardır. Bu zamanı anlamam için hareket/devinim de vardır. Bu devinimi ölçen bir zaman ve fakat devinimin zamanla ölçülmesini gerçekleştiren bir zihin de vardır. Yani kendi ifadeleriyle, "sayı sayanın varlığı olanaksız olduktaki, sayılabilir bir şeyin olması da olanaksız, dolayısıyla sayının da olmayacağı açık; çünkü sayı, sayılan ya da sayılabilir olan şey. Ruh ve ruhtaki akıldan başka hiçbir şeyin sayması doğal değilse, ruh olmadıkta bir zaman olması olanaksız" (Aristoteles, 2012: IV, 223a 20 vd.).

Görüldüğü gibi Aristoteles, araştırmalarını doğa üzerinden yürüterek, insan zihninin zaman üzerindeki varlığını da yok saymayarak, bir nesnel zaman anlatımı gerçekleştirir. Fakat nesnel/fiziksel zamanın ötesinde bir de öznel/zihinsel zaman anlatımı vardır ki bunu da Ortaçağ dünyasında Augustinus'un anlatımıyla etraflıca görebiliyoruz. Bu zamanla ilgili başka bir boyutu yani zihin-zaman ilişkisini sorgulamamızı sağlayan bir felsefe çabasına dönüşmektedir (bkz. Ceyhan Çoştu, 2018).

Ortaçağ filozoflarının zaman konusundaki yönelimlerini belirleyen asıl etken Hıristiyanlığın ortaya çıkmasıyla birlikte "yaratılmış zaman" düşüncesinin konuşulmaya başlamasıdır. Bilindiği gibi semavi dinlerde zamanın tartışılması, evrenin zamanda bir başlangıcı olup olmadığı ve evrenin bir sonunun olup olmayacağı soruları çerçevesinde tartışılmaktadır. Bu da Antik Yunan düşüncesine karşı yeni bir zaman düşüncesinin konuşulmasını gerektirmiştir. Başlangıcı ve sonu olan bir zaman anlayışı Hıristiyanlığın etkisiyle Ortaçağ düşüncesinin temel zaman anlayışının dış çerçevesini belirler.

Bu dış çerçevenin içini ise o dönemin önemli filozoflarından biri olan Augustinus anlatır. Augustinus'un zaman anlayışı Antikçağ'ın zaman anlayışından sadece başlangıç ve son ile ilgili belirlemeler ile farklılaşmaz. Augustinus hem başlangıcı olan bir zamandan yani yaratılmış bir zamandan bahsederken aynı zamanda zihin-zaman ilişkisine dair açıklamaları da bu dönemin zaman anlayışını Antikçağ'a göre farklılaştırır.

Bu çalışmada Augustinus'un zihnimizde tuttuğumuz zamanı ve zihnimizle ölçtüğümüz zamanı nasıl anlattığını aktarmaya çalışacağız. Ona göre zaman bir dış dünya gerçekliği değildir. Bir zihin gerçekliğidir. Bu nedenle ölçebildiğimiz bir zaman değil zihinde akıp giden bir yayılım olarak zamanın varlığından bahsedebiliriz. Augustinus'un çizdiği bu zihin-zaman ilişkisini bu bildiriye aktarmaya çalışacağız.

1. Augustinus ve Zihinsel Zaman

Augustinus'un zihin-zaman ilişkisinden ayrıntılı olarak bahsetmemiz, bu konuda neden başı çektiğini göstermek açısından önemlidir. O yüzden *İtiraflar* adlı kitabında ayrıntılı

olarak anlatılan 'zaman nedir?' konusu, diğer filozoflara geçmeden, konunun neyi kapsadığını göstermesi anlamında da yararlı olacaktır.

Augustinus konuya, zamanın ne olduğunu bildiğini ama anlatmaya gelince anlatamadığını söyleyerek başlar. Zaman konusunda anlattıkları ise kendi kişisel deneyimleriyle birlikte, zamanın öznel bir yapısının olduğunu anlatılmaktadır.

Augustinus'a göre zaman Tanrı'nın bir yaratımıdır. Dolayısıyla Tanrı yaratmadan önce de zaman diye bir şeyden bahsedemeyiz. Augustinus, evrendeki gezegenlerin hareketlerinden bağımsız bir zaman anlayışından bahseder ve gökyüzünde cereyan eden hareketin, zaman olduğunu söylemenin doğru olmadığını ifade eder. Çünkü 'gökyüzünde hareketin durması durumunda yeryüzünde çömlüğünün tekerleği dönmeye devam etse, onun deveranını ölçebildiğimiz bir zaman olmayacak mı?' diye sorar. Dolayısıyla tekerleğin dönmemesinin bir gün olduğunu söyleyemeyeceğim gibi, gök cisimlerinin deveranının da zaman olduğunu söyleyemeyiz, der ve göksel cisimlerin hareketi zaman değildir, diye ifade eder (Augustinus, 2010: 384). Bir cisim hareket ettiğinde hareketin süresini, yani hareketin başladığı andan bitişine kadar ki süreyi ölçmemizi sağlayan, zamanın kendisidir. Bir cismin hareketi başka bir şey, onun hareketinin süresini ölçmemize yarayan araç başka bir şeydir. Biz zamanı araç olarak kullanıp, cismin hızını ve duruşunu hesaplarız. O halde cismin hareketi zaman değildir, cismin hareketini ölçmeye yarayan şey zamandır (Augustinus, 2010: 386). Burada Antikçağ'ın meşhur hareket-zaman bağıntısı ve özdeş olmaması durumu anlatılmaya çalışılmaktadır. Yani zaman ve hareket özdeş değildir.

Augustinus'a göre Tanrı'nın yarattığı bu zaman/an, ancak akıp giderken ölçülebilir. Bu yüzden sadece şimdiki zamanı ölçebiliyoruz, der. Geçmiş zaman ve gelecek zaman, şu an reel olarak var olmadığı için ölçülemez. Çünkü olmayan bir şeyi ölçemeyiz. Biz ancak şimdiki zamanı şu an, akıp geçerken ölçebildiğimiz için geçmiş ve gelecek zamanın açığa çıktığını görüyoruz (Augustinus, 2010: 382). Bu noktada Augustinus, geçmiş ve geleceğin şimdi'ye bağımlı olduğunu ifade eder ve üç farklı zaman- geçmiş, şimdi ve gelecek- olduğundan bahsedemeyeceğimizi söyler. Bunu ancak şöyle söyleyebiliriz: Geçmişte yaşananların şimdiki zamanı, şimdi yaşananların şimdisi ve gelecekte yaşanacakların şimdiki zamanı. Tüm bu zamanların merkezi ise Augustinus'a göre ruhumuz/zihnimizdir. Ancak zihnimizde bu üç zamanı yaşadığımızı söyleyebiliriz (Augustinus, 2010: 381).

Augustinus'ta zamanı, zihnimizde tutarız ve yaşarız ve yine zihnimizle zamanı ölçeriz. Geçip giden her olay zihnimizde bir iz bırakır. Biz de, o andaki izi ölçeriz. Yani zaman, zihnimizdeki izleri ölçer. Zihnimizin Augustinus'a göre 3 işlevi vardır: Bekleme-Dikkat Kesilme ve Hatırlama. Bu işlevler vasıtasıyla zihin; beklediği geleceği, dikkat kesildiği şimdiki zaman aracılığıyla, hatırladığı geçmişe taşıyor. Gelecek zaman yok ama aslında zihnimde var, geçmiş zaman artık yok ama zihnimde izleri var. Şimdiki zaman akıp gidiyor ama dikkat, onu da zihnimde var ediyor (Augustinus, 2010: 393). Yani zaman, zihnimde yayılarak akıp gidiyor.

Thorsten Streubel, *Das Wesen der Zeit* (Zamanın Varlığı) adlı kitabında Augustinus'un zaman-zihin birlikteliğini anlatışını değerlendirir ki, zamana ilişkin araştırma yapmaya başlamasına neden olan da Augustinus'tur. Streubel, Augustinus'ta zaman ve bilincin aynı anda var olduğunu ve bir bilinç olmadığında zamanın da var olmayacağı düşüncesini anlatır.

Streubel, zamanın varlığına dışardan bakmak ister ve Augustinus'u öyle değerlendirir. Ona göre, geçmiş ve gelecek zaman yoksa 'Şimdi', onlardan hem ayrılır hem onlara bağlanır ama bunlar zamanın bölümleri de değildir. İnsanlar zamanın tümüyle Varlık'ta olup olmadığını incelerler ama zaman varlıkta değildir. Zaman aslında var olan olarak, var olmaya daha çok aittir. Bizim algı verilerimiz, zamana ait bir uzanımı verir. Bu

uzanım çoğu kez zamanın içindedir. Augustinus'a göre, bunu, ruhun çalışması ile 'süre'ye borçluyuz. Süre aslında ruhun yayılmasıdır. Ruh kendisi bizzat zamanların içinde yayılır ve şimdiki zamanda kalır. Şimdiki zaman; gelecekteki, şimdideki ve geçmişteki şimdiki zamandır. Şimdiki zaman nedir? Augustinus bunu şöyle söyler: Şimdiki zaman geçmişteki şimdiki zaman, şimdiki zamandaki şimdiki zaman ve gelecekteki şimdiki zamandır. Streubel'e göre bir modern okuyucu için, şimdiki zamanın irtibat özelliği, bilincin yönelimselliğiyle kolayca tanınır. Belki de bu yüzden 'Varolan Şimdiki Zaman' ile 'Varolan Bilinç' ve yönelimsellikleri özdeştir. Yani zamanın varlığıyla, bilincin varlığı aynı zamandadır (Streubel, 2006: 47).

2. Sonuç

Augustinus'un zihin ve zamanın birbirini ne kadar gerektirdiği ile ilgili yorumları, öznel ve nesnel zaman ayırımında ilk ve temel bir yerde durmaktadır. Öznesiz bir zamanın düşünülmeeyeceğinden ilk defa ayrıntılı bahseden isim Augustinus olmuştur. Augustinus, zamanı var eden bir zihinden bahsederek, ölçümlerle zamanı anlayamayacağımızdan ve bunun gerçek bir zaman olmayacağından bahseden önemli bir düşünürdür. Dolayısıyla zihinsel zaman, baskın bir düşünce olarak, ilk kimle karşımıza çıkar sorusunun cevabı da, Augustinus'tur.

Zamanın nesnelliği meselesi bir fizik konusudur. Geçmişten günümüze zamanın ne olduğunu anlamaya çalışan fizikçiler, evrendeki değişim üzerinden dolaylı yoldan tecrübe ettiğimiz bir zamanın varlığının fiziksel olarak mümkün olduğunu söylerler. Bu sayede de evrenin, eşyanın veya canlının kat ettiği süre, evrenin kaç yaşında olduğu, eşyaların yıpranma payı ve insanın kendi hayatını programlama imkanı açığa çıkmaktadır. Bunun dışında, bir milat tayin ederek, olayların ardışıklığında, toplumların geçirdikleri aşamalar anlatılabilmektedir. Dolayısıyla matematiksel bir zamandan bahsetmemek mümkün değildir. Fakat bunun dışında insan zihninin bu zamanı deneyimleyen yönünden bahsedilmesi de ayrıca önemlidir.

Augustinus insanın zaman deneyiminin fiziksel değil zihinsel bir deneyim olduğunu anlatan ilk büyük filozoftur. Çünkü olaylar akıp giderken buradaki ardışıklığın fark edildiği yer, zihindir. Zihin şimdiki zamandadır ama aynı zamanda zamanların içinde yayılandır. Ne geçmiş zaman vardır ve ölçebilirim ne de gelecek zamanı ölçebilirim. Ölçebildiğim tek zaman parçası "şimdi"dir. Biz ancak şimdiki zamanı şu an, akıp geçerken ölçebildiğimiz için geçmiş ve gelecek zamanın açığa çıktığını görüyoruz. Bu durumda zihnim bir yayılma ile ancak bu zaman bölümlerini fark edebilir. Zihin dışında ise bu zaman bölümlerinin bir nesnel gerçekliği yoktur. O halde zamanı anlamak için dış dünyaya değil zihinde yayılan o süreye bakmam gerekir. Çünkü zaman bir zihin gerçekliğidir.

KAYNAKÇA

Aristoteles. (2012). *Fizik*, çev: S. Babür, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Augustinus. (2010). *İtiraflar*, çev. Ç. Dürüşken, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Ceyhan Coştu, Feyza. (2018). *İki Zaman Düşüncesi: Öznel ve Nesnel Zaman*, Ankara: Elis Yayınları.

Streubel, Thorsten. (2006). *Das Wesen Der Zeit - Zeit und Bewusstsein bei Augustinus, Kant und Husserl*, Würzburg: Verlag Königshausen & Neumann.